

# Bestanden af Stork (*Ciconia ciconia*) i Danmark 1961-1969

Af  
TOMMY DYBBRO

(*With a Summary in English: The Status of the Stork  
(Ciconia ciconia) in Denmark 1961-1969.*)

## INDLEDNING

Siden Zoologisk Museum i 1952 påbegyndte en systematisk optælling af de danske storkereeder, er en opgørelse over resultaterne blevet publiceret to gange i nærværende tidsskrift, nemlig i 1955 omfattende optællingerne i 1952-54 (JOHANSEN og BJERRING 1955) og i 1962, hvor optællingerne fra 1955-60 blev behandlet (JOHANSEN og BJERRING 1962). Senere er en opgørelse

af bestanden i 1966 blevet publiceret af HECKENROTH (1969) i forbindelse med en samlet behandling af Storkens udbredelse i det meste af Vesteuropa. PREUSS, der har leveret det danske materiale til sidstnævnte undersøgelse, har endvidere to gange i »Feltornithologen« berørt udbredelsen i Danmark (PREUSS 1966 og 1967).

## INDSAMLING AF MATERIALET

Metoden vedrørende indsamlingen af materialet var fra starten i 1952 til og med 1964 baseret på udsendelse af spørgeskemaer til de respektive storkeejere rundt om i landet. Dette var en metode, der fungerede særdeles tilfredsstillende, eftersom svarprocenten i de enkelte år altid lå meget nær ved de 100. Eventuelle nye reder, der opstod, kom som regel også med i fortegningen, idet storkeejeren blev bedt om at meddele til museet, hvis han havde kendskab til nye reder i den pågældende egn.

Fra 1964 ophørte man imidlertid af forskellige årsager med at udsende disse spørgeskemaer. Flere ornitologer i Jylland sendte rapporter ind om optællinger i større områder, men en vurdering af den sam-

lede bestand var desværre ikke mulig ad den vej.

I 1966 fik PREUSS derfor et samarbejde i gang med fjernsynets »Børnetime«, hvori børnene blev opfordret til at skrive ind om de storkereeder, der eventuelt var i deres hjemby. Optællingen fra dette år blev som nævnt publiceret i forbindelse med bestandsopgørelsen i Vesteuropa (HECKENROTH 1969), men som det vil blive omtalt senere, er en revision af disse tal nødvendig.

I sommeren 1969 blev jeg af Zoologisk Museum opfordret til at opgøre bestandens størrelse i Danmark i 1968 og 1969. Jeg begyndte derfor straks at kontakte de steder, hvor der ifølge museets kartoteker hav-

Tabel 1. Liste over beboede danske storkereder i 1968-69.  
*Table 1. List of inhabited Danish nests of Storks in 1968-69.*  
 u = ubeboet (*uninhabited*) n = ny rede (*new nest*)

Sted <i>Locality</i>	1968			1969		
	Par <i>Pairs</i>	Unger <i>Nestlings</i>	Enlige <i>Single birds</i>	Par <i>Pairs</i>	Unger <i>Nestlings</i>	Enlige <i>Single birds</i>
<b>VENDSYSSEL-THY</b>						
Ormholt, Ø. Vrå	1	2		u		
Nejst, Tylstrup	1	2		1	3	
Frøstrup	1	3		1	3	
Vesløs	1	3		1	4	
<b>HIMMERLAND</b>						
Vegger	1	4				1
Års	1	2		u		
Nørager, Durup	1	3				1
Ålestrup	1	2		u		
Nørlund gods, Haverslev	u			1	0	
Hobro	u			1	4	
<b>ØSTJYLLAND</b>						
<b>EAST JUTLAND</b>						
Tjele gods	1	1				1
Albæk, Randers			1	1	0	
Randers I (Helligåndshuset)	u			1	2	
Randers II (Kafferisteriet)	1	3		1	0	
Bendstrup, Mørke	1	0				1
Mundelstrup			1	u		
Rodvigsballe, Bredstrup	1	0		1	0	
Mattrup, Klovborg	1	3		1	3	
Lykkebjerg, Åle			1	1	0	
Tørring	1	0		u		
Hvolgård, Ølholm	1	0		1	2	
Hedensted	1	0		u		
Fårupgård, Jelling	1	0		1	5	
Ø. Starup, Gravens			1	u		
Gesten			1	1	0	
<b>VESTJYLLAND</b>						
<b>WEST JUTLAND</b>						
Lemvig	1	2		1	3	
Rysensten, Bøvling	1	3		1	3	
Vinderup	1	3		1	0	
Vemb	1	0		1	0	
Ulfborg	1	3		1	0	
Ringkøbing, Kreditforen.			1	u		
Ikast	1	0				1
Borris	1	0		1	2	
Skjern	1	2		1	3	
Tarm	1	2		1	2	
Ølgod				ln	0	
Grindsted	1	2		1	0	
Nørholm, Sig	1	0		1	2	
Varde	1	3		1	4	
Holsted	1	0		1	0	

Sted <i>Locality</i>	1968			1969		
	Par <i>Pairs</i>	Unger <i>Nestlings</i>	Enlige <i>Single birds</i>	Par <i>Pairs</i>	Unger <i>Nestlings</i>	Enlige <i>Single birds</i>
SØNDERJYLLAND (Syd for en linie Esbjerg-Kolding)						
SOUTHERN JUTLAND						
Bramminge	1	1		1	2	
Vejen	1	0		1	0	
Brørup	1	2		1	0	
Maltbæk, Brørup	1	4		1	3	
Skanderup	1	1		1	3	
Hjarup	1	2				1
Ødis	1	0		1	2	
Ødis Bramdrup	1	0		1	0	
Christiansfeld	1	2		1	3	
Skodborg	1	3		1	1	
Gredstedbro	1	2		1	3	
Ribe, Sct. Nicolajgade	1	2				1
Rødning	1	0		1	2	
Stenderup, Rødning	1	0		u		
Dalgård, Ø. Lindet	1	3		1	4	
Sommersted				1n	0	
Kastvrå, Sommersted			1			1
Haderslev	1	2		1	0	
Marstrup, Hoptrup	1	0		1	0	
Skovby, Hovslund	1	0		1	2	
Hovgård, Gabøl	1	3		1	0	
Toftlund	1	0		1	0	
Brøns	1	0				1
Skærbæk	1	4		1	0	
Randerup, Ballum	1	0		1	0	
Rangstrup, Agerskov			1			1
Vellerup, Agerskov			1			1
Hellevad	1	3		1	3	
Bedsted			1			1
Løgumkloster	1	2		1	3	
Bredebro	1	1		1	0	
Sdr. Sejerslev, Højer	1	0		1	0	
Schackenborg, Møgeltønder			1	1	0	
Tønder I (Seminarieret)	1	3		1	3	
Tønder II (Arresthuset)	1	0		1	1	
Hostrup, Jejsing	1	2		u		
St. Tønde, Jejsing	1	2		1	2	
Bredevad	1	0		1	0	
Fredstrup, Tinglev	1	3		1	3	
Stade, St. Jyndevad	1	2		1	1	
St. Jyndevad	1	2		1	0	
Bjolderup, Bolderslev	1	3		1	0	
Bolderslev	1	3		1	2	
Tinglev (Møllen)	1	0		1	0	
Svejrups, Feldsted	1	2		1	3	
Bremsmaj, Klipleve	1	2		1	0	
Langelo, Felsted			1	u		
Stolte Lund, Fårhus	1	2				1

Sted <i>Locality</i>	1968			1969		
	Par <i>Pairs</i>	Unger <i>Nestlings</i>	Enlige <i>Single birds</i>	Par <i>Pairs</i>	Unger <i>Nestlings</i>	Enlige <i>Single birds</i>
Vejbæk, Fårhus Frøslev, Padborg	1 1	1 0		1	2	1
SJÆLLAND ZEALAND Harløse, Skævinge			1			1
I alt <i>Total</i>	73	112	13	65	93	15

de været beboede storkereder i de senere år. Der skal i denne forbindelse rettes en tak til de mange ornitologer i Jylland, der har sendt mig værdifuldt materiale desangående. En særlig tak skal rettes til BERTEL BAUNGÅRD fra »Ålborg Stifttidende«, der siden 1961 årligt har undersøgt alle de nordjyske storkereder, samt til NIELS THOMSEN, Tønder, der har oplysninger fra en meget stor del af de sønderjyske reder. Endvidere er JENS GREGERSEN, OLE HAVE JØRGENSEN, J. HEDEGÅRD CHRISTENSEN og JØRGEN BANG fremkommet med særlig mange oplysninger.

Endelig foretog jeg selv i slutningen af juli 1969 en tur rundt til en række storkereder over hele Jylland, navnlig til de steder, hvorfra jeg på daværende tidspunkt ikke havde modtaget eksakte oplysninger.

Der er nu atter skabt kontakt til næsten alle storkeejere i landet, og det er hensigten, at vi fra 1970 genoptager den gamle indsamlingsmetode med spørgeskemaer, således at vi i fremtiden kan følge udviklingen mere sikkert. Alle oplysninger om beboede reder, der supplerer listen i tabel 1, modtages derfor med stor taknemmelighed på Zoologisk Museum i København.

#### BEBOEDE STORKEREDER I 1968-69

Tabel 1 omfatter de reder, som var beboet i 1968 eller 1969, enten af et par (med eller uden unger) eller af en enlig Stork gennem en længere periode. Reder, der kun har haft storkebesøg i kortere tid, er ikke medtaget. Det opgivne antal unger ved de enkelte reder er næsten i samtlige tilfælde identisk med flyvefærdige unger, således at tallet er udtryk for det faktiske antal unger, der har forladt reden.

Lokaliteterne er opført således, at der inden for det enkelte område begyndes med den nordligst placerede, hvorefter man bevæger sig sydpå ved de efterfølgende. Iøvrigt er en liste over beboede storkereder i Danmark jo desværre blevet så minimal, at man hurtigt i den vil kunne finde den rede, man søger oplysninger om.

#### BESTANDENS UDVIKLING 1961-69

Vedrørende storkebestandens udvikling i Danmark indtil 1960 henvises til allerede omtalte arbejder af JOHANSEN og BJERRING.

Det må desværre konstateres, at den

voldsomme tilbagegang, der er iagttaget i løbet af dette århundrede, er fortsat med uformindsket kraft. Årsagerne til denne decimering er søgt forklaret ud fra mange forskellige teorier. Det gælder imidlertid

for de fleste af disse teorier, at de mere støtter sig til spekulativ tolkning af problemerne end på konkrete undersøgelser. Jeg skal her ikke forsøge at tage del i denne debat, men blot henviser til de talrige artikler og bøger, der er skrevet om emnet.

På figur 1 ses udviklingen i den danske storkebestand i perioden 1952-1969. Med enkelte undtagelser kan der iagttages en jævn tilbagegang i hele den nævnte periode fra 222 par i 1952 til kun 65 par i 1969. Selv de største optimister må have svært ved at forestille sig, at vi i den nærmeste fremtid vil se denne udvikling ændret til en fremgang eller bare stabilisering. Vi må snarere frygte, at Storken helt forsvinder fra vort land inden for de næste årtier. Fortsætter den næsten lineære tilbagegang, der ses på figur 1, vil kurven skære x-aksen omkring 1975. Selv om forholdene i naturen ikke behøver at følge en sådan geometrisk forudberegning, er der alligevel basis for en særdeles velbegrunnet ængstelse for vore storkes fremtid.

Til sammenligning kan det nævnes, at bestanden i Vesttyskland er gået ned fra 2499 par i 1958 til 1918 par i 1965 (HECKENROTH 1969).

Tabel 2 giver en oversigt over udviklingen i storkebestanden i 60'erne, hvor også

ungeproduktionen i de enkelte år er medregnet. Desuden er der skelnet mellem par med og uden unger samt medtaget antallet af fastboende enlige storke.

Tallene fra 1966 stemmer iøvrigt ikke overens med de tal, PREUSS opgiver (HECKENROTH 1969). Grunden til den opståede difference skyldes det forhold, at dennes tal ikke er korrekte, hvilket beror på en utilstrækkelig optællingsmetodik. I løbet af min undersøgelse fandt jeg frem til i alt 19 lokaliteter, som ikke er angivet af nævnte forfatter, og hvor der i 1966 enten med sikkerhed yngede et storkepar, eller dette må formodes at være tilfældet. Det er disse 19 ynglepar, som jeg har inkluderet i den statistiske oversigt i figur 1 og tabel 2.

Ser man på forholdet par med unger/par uden unger, er det tydeligt, når man sammenligner med tidligere år, at 1969 var et særdeles dårligt storkeår. Det relativt store antal par uden unger skyldes for en væsentlig del, at mange storke i 1969 ankom meget sent til rederne på grund af det sene forår. En del par nåede således ikke at få etableret en heldig gennemført ynglecycklus. Dette medførte naturligvis også en nedgang dels i den samlede ungeproduktion, der nu for første gang er nede på under 100 for et år, og dels for det gennemsnitlige antal unger pr.

Tabel 2. Den danske storkebestands udvikling i årene 1961-69.

Table 2. Development of the Danish population of Storks in the years 1961-69.

	Par med unger <i>Pairs with nestlings</i>	Unger <i>Nestlings</i>	Par uden unger <i>Pairs without nestlings</i>	Par uden særlige oplysninger <i>Pairs without special information</i>	I alt ynglepar <i>Total breeding-pairs</i>	Enlige <i>Single birds</i>
1961	94	257	41	0	135	20
1962	128	378	25	2	155	11
1963	83	203	39	8	130	27
1964	74	229	15	10	99	11
1966	(33)	(93)	?	68	101	?
1968	47	112	26	0	73	13
1969	5	93	30	0	65	15

Tabel 3. Den gennemsnitlige produktion af flyvefærdige unger/par i de nævnte år.

Table 3. The average production of fledged young /pair in the years mentioned.

År Year	Unger/par Young/pair
1952	2,68
53	1,74
54	2,14
55	1,89
56	1,33
57	1,72
58	1,64
59	1,79
60	1,36
61	1,91
62	2,47
63	1,67
64	2,58
68	1,53
69	1,43

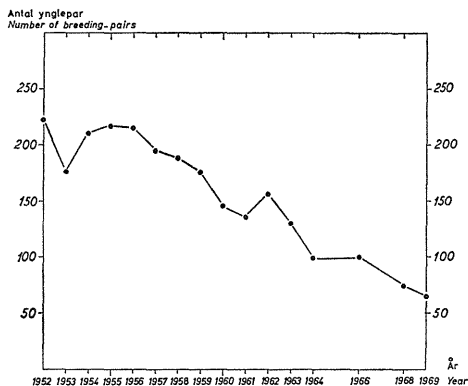


Fig. 1. Ændringer i antallet af ynglepar i Danmark i årene 1952-69.

Fig. 1. Changes in the number of breeding-pairs in Denmark in the years 1952-69.

par. Af tabel 3 fremgår det klart, at både 1968 og 1969 hvad dette sidste angår ligger placeret blandt de dårligste år.

## BESTANDENS FORDELING I DANMARK

Af skelsættende begivenheder i vor storkebestands udvikling i løbet af 1960'erne må det nævnes, at arten nu praktisk talt er helt forsvundet fra øerne. Siden 1966 har kun en enlig stork i Harløse nær Hillerød været fast tilknyttet en rede, og det er næppe urealistisk at slå fast, at storken som ynglefugl på Sjælland og Fyn er et overstået kapitel. Det sidste storkepar på Sjælland yngede i 1965, hvor et par fik 3 unger på vingerne i Harløse. På Fyn forsvandt storken som ynglende i 1964, hvor det sidste par havde rede i Næsby ved Odense.

Ser man på den regionale fordeling af bestanden i Jylland, er det tydeligt, at den

resterende population er akkumuleret i Syd- og Sønderjylland. Dette kan ikke virke overraskende, eftersom en indskrænkning af en arts udbredelsesområde naturligvis især vil gå ud over randzonerne og de yderste forposter. Så sent som i 1966 yngede der således nord for en linie Høbro-Skive endnu 17 par storke, medens der, som det fremgår af figur 2, kun fandtes 4 ynglepar i dette område 3 år efter.

Sønderjylland bliver derfor utvivlsomt det sidste tilholdssted for storke her i landet. Om den vil overleve her indtil en for arten gunstig ydre faktor eventuelt vil sætte ind, vil de kommende år vise.

## SUMMARY IN ENGLISH

### *The Status of the Stork (Ciconia ciconia) in Denmark 1961-1969.*

Since 1952 the Zoological Museum in Copenhagen has made systematical counts of the Danish population of Storks. The results of these counts have hitherto been published by JOHANSEN and

BJERRING (1955 and 1962) comprising the years up to and including 1960, and by HECKENROTH (1969) who treated the figures from 1966.

This paper is a more detailed discussion of the

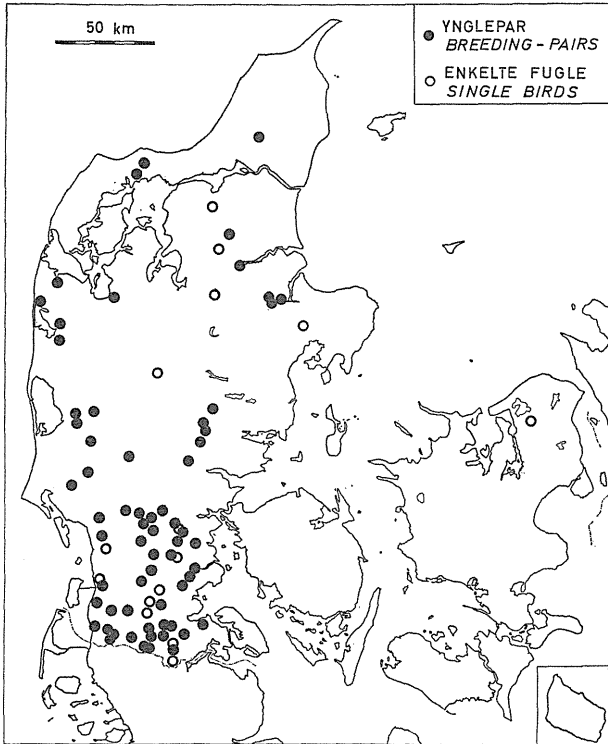


Fig. 2. Storkens udbredelse i Danmark i 1969.

Fig. 2. Distribution of the Stork in Denmark 1969.

collected material from the years 1961-1969 and a survey of the development of the population of Storks in Denmark in the years 1952-69.

Unfortunately, the enormous decrease which has been ascertained in this century seems to continue, and there has been an even decline in the numbers of breeding pairs in practically the whole period, so that in 1969 only 65 pairs bred in Denmark (fig. 1 and table 2). If this development continues it is to be supposed that the Stork will soon become extinct in Denmark.

The production of young in the last two years has also been alarmingly low (table 3). In 1969

only 93 fledged young were produced by the 65 pairs.

Today inhabited nests of storks exist only in Jutland, since the last pair of Stork on Zealand bred in 1965 in Harløse near Hillerød. On Funen the Stork disappeared as a breeding bird in 1964, when the last pair nested at Næsby near Odense.

A very great decrease in the population has been ascertained especially in northern Jutland, where now only a few scattered nests are found (fig. 2). The remaining Danish population is now concentrated in southern Jutland, which presumably will be the last resort of Danish Storks.

## LITTERATUR

- HECKENROTH, H., 1969: Der Weissstorch-Bestand 1965 im westlichen Mitteleuropa. - Die Vogelwarte 25: 27-46.
- JOHANSEN, H. og A. Bjerring., 1955: Bestanden af Stork (*Ciconia ciconia* (L)) i Danmark 1952-1954. - Dansk Ornith. Foren. Tidsskr. 49: 114-126.
- JOHANSEN, H. og A. Bjerring, 1962: Bestanden af Stork (*Ciconia ciconia* (L)) i Danmark 1955-1960. - Dansk Ornith. Foren. Tidsskr. 56: 40-55.
- PREUSS, N. O., 1966: Stork. - Feltornithologen 8: 30-31.
- PREUSS, N. O., 1967: Stork. - Feltornithologen 9: 58-59.

Manuskriptet modtaget 20. nov. 1969.

Forfatterens adresse: Mariendalsvej 52 B, 2000 København F.